

1. Obiekt

*PPKALOWY*  
ZESPÓŁ FOLWARCZNY

2. Czas powstania

XVIII/XIX w.,  
4 ćw.XIX w.

3. Miejscowość

KAKOLEWICE

11. Zdjęcia rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

4. Adres Kakolewice  
73-321 Runowo Pomorskie

nr hipoteczny .....

5. Przynależność administracyjna

województwo szczecińskie

gmina Węgorzyno pow. Łobeski

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Kankelfitz (przed 1945 r.)

7. Przynależność administracyjna  
przed 1 VI 1975

województwo szczecińskie

powiat Łobez

8. Właściciel i jego adres

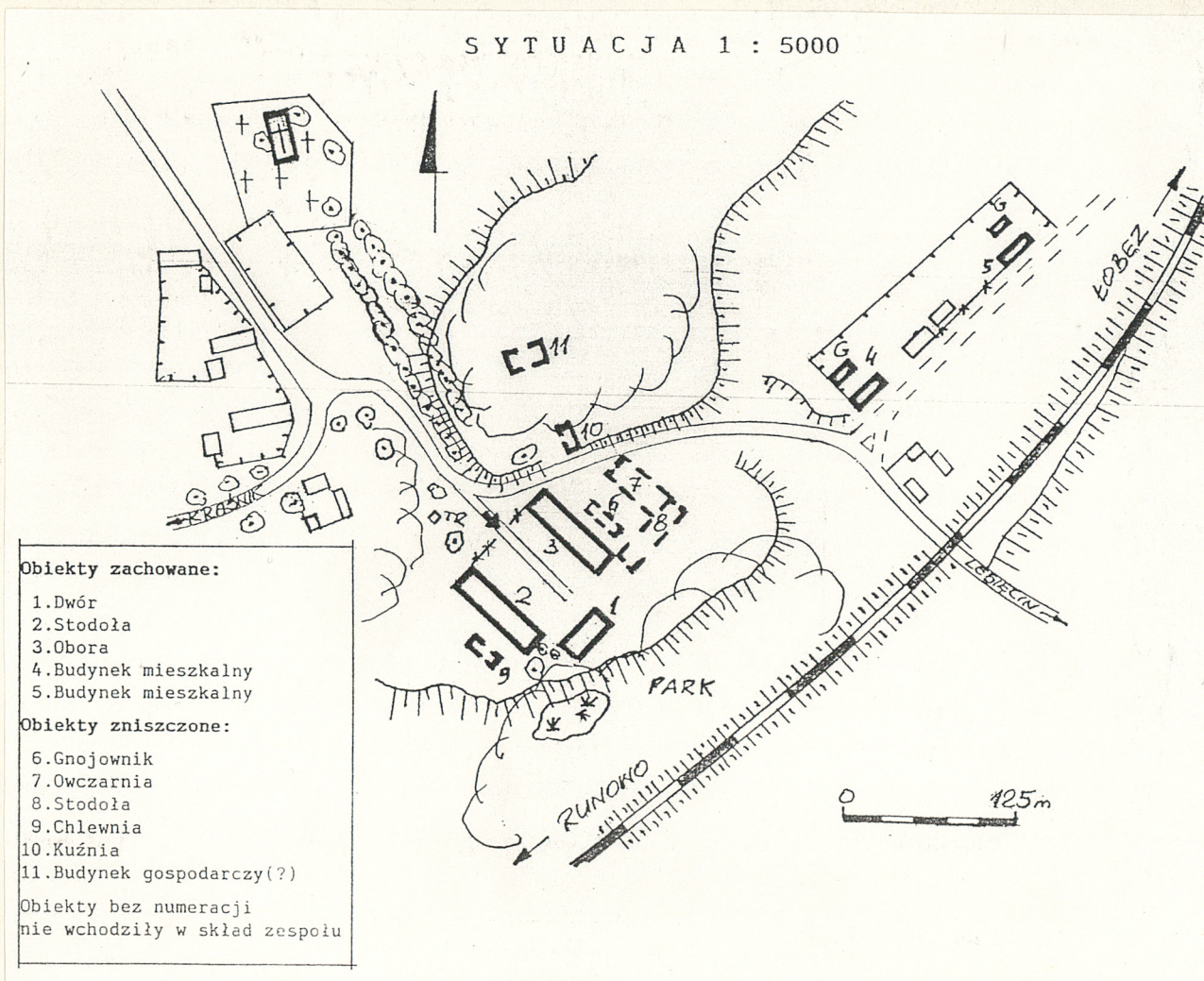
Agencja Własności Rolnej Skarbu  
Państwa - Oddz.Terenowy  
w Szczecinie  
Wały Chrobrego 4

9. Użytkownik i jego adres

ob.nieużytkowany

10. Rejestr zabytków

Dwór nr rej.432 z 10.12.1963 r.  
Park nr rej.196 z 19.12.1956 r.





Pierwsza wzmianka o wsi Kąkolewice pochodzi z k.XIV w., stanowiła wówczas lenno jednego ze znaczniejszych rodów pomorskich - Borków. W XVI w. wzniesiono tu siedzibę rodu - młodszej linii kąkolewickiej. W połowie XVII w., gdy właścicielem był szambelan dworu księcia brandenburskiego Henning von Bork, w Kąkolewicach był folwark, 12 zagród chłopskich, 2 chałupy bezrolnych, młyn, karczma i dom owczarza. W 1720 r., kolejny dziedzic majątku Andrzej Maciej Bork otrzymuje od wuja Ernesta Mateusza dobra Borków w Lesięcinie. Wartość majątku w Kąkolewicach wynosiła 10 tys. talarów. W 1732 r. postawiono kościół (szachulcowy, zachowany do dzisiaj). W 1766 r. majątki w Kąkolewicach i Lesięcinie odkupuje Fryderyk v.Bork za sumę 22 tys.talarów. W 2 poł.XVIII w. przeprowadzono meliorację gruntów, majątek prosperował bardzo dobrze, założono plantację morwy i hodowlę jedwabników, rozwinęła się hodowla owiec. Kolejny właściciel z rodu Borków - Ernest August (1766-1850) stawia nową siedzibę, klasycystyczny, obszerny dwór. W okresie

**ORIENTACJA:** wieś Kąkolewice położona jest 5 km na płn. od Węgorzyna - siedziby gminy, przy lokalnej drodze z Kraśnika do Lesięcina. Wsie Lesięcin i Kąkolewice rozdziela linia kolejowa Stargard-Lobez, która stanowi granicę między tymi wsiami. Wieś położona jest na obniżeniu terenu między licznymi pagórkami.

**SYTUACJA:** wieś ma układ ulicówki założonej na osi NW-SE. Kościół posadowiono na wzgórzu, po płn-wsch. stronie ulicy, mniej więcej w połowie długości wsi. Dwór i zespół folwarczny znajduje się na pld-wsch. krańcu wsi, przy drodze w kierunku Lesięcina, po jej pld. stronie. Po drugiej stronie drogi, na wysokości wjazdu na podwórze, jest brukowa droga do kościoła. Pofolwarczne budynki mieszkalne usytuowane są na wsch.od podwórza folwarcznego, po płn. stronie drogi, w pobliżu linii kolejowej i stacji PKP Lesięcin.

**KOMPOZYCJA:** zespół folwarczny w części podwórza (z dworem) ma kompozycję zwartą -geometryczną, z osią symetrii na linii NW-SE, od wjazdu do dworu, będącą przedłużeniem drogi wiejskiej.

Podwórze gospodarcze ma kształt czworoboku zbliżonego do kwadratu. Zabudowa ustawiona na planie "U", z otwarciem w stronę drogi. Na mapie z k.XIX w. widoczne jest drugie, mniejsze podwórze, zabudowane na podobnym planie, położone po płn-wsch.stronie głównego podwórza. Budynki posadowiono w układzie kalenicowym do wnętrza podwórza. Na osi wjazdu stoi dwór(4), dwukondygnacyjny, przykryty dachem czterospadowym, łamanym, o formach klasycystycznych. Park o pow. ok.3 ha, otacza podwórze od wsch, pld. i zach., zajmuje naturalny stok wzgórza nachylonego w stronę pld.. Rzeźba terenu parku jest wzbogacona o wysoki kopiec, stanowiący punkt widokowy. Pierwotne założenie parku o charakterze romantycznym. Liczny starodrzew, głównie dęby (35%), klony, lipy i graby, występuje też świerk i sosna. Zabudowania gospodarcze usytuowane są szczytowo do dworu, na pld-wsch. granicy podwórza stoi stodoła (2) ze stajnią, na płn-zach. granicy - obora(3). Z zabudowy małego podwórza gospodarczego nie zachowało się nic. Usytuowane tam były: owczarnia (7) i druga stodoła (8). Na wysokości wjazdu na małe podwórze, po płn. stronie drogi, stała kuźnia(10).

(c.d.na wkładce nr 1)



14. Kształt	15. Powierzchnia użytkowa podwórze gospod. - 0,85 ha park - 3,10 ha kolonia mieszkal. - 1,10ha łącznie - 5,05 ha	16. Przeznaczenie pierwotne rezydencja rodu v.Bork z zabudową folwarczną	17. Użytkowanie obecne opuszczony
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja  Nie prowadzono prac remontowych, poza odnową (pomalowaniem elewacji) dworu i budynków gospodarczych w 1955r.		19. stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)  Układ przestrzenny wsi - wszystkie jego elementy pozostały bez zmian. Układ zespołu folwarcznego pozostał czytelny, choć zespół uległ znacznym zniszczeniom. Układ głównego <u>podwórza gospodarczego</u> , z zabudową na planie podkowy został zachowany ale <u>budynki gospodarcze</u> : stodoła (2) i obora (3) opuszczone. Obora była jeszcze w części użytkowania w 1993 r., stodoła zniszczona podczas pożaru w 1992 r.. <u>Dwór</u> opuszczony częściowo już w l.70-tych, a całkowicie na pocz.lat 80-tych. Obecnie w ruinie. <u>Park</u> znacznie zdewastowany przede wszystkim na skutek zaniechania jakichkolwiek prac porządkowych i pielęgnacyjnych. Istniejące jeszcze w l.70-tych posągi w parku (Flora) ob.całkowicie zniszczone.  20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie Z uwagi na to, iż dwór i park są wpisane do rejestru zabytków oraz, wraz z całym podwórzem, objęte strefą "A" ścisłej ochrony konserwatorskiej, konieczna jest odbudowa dworu i rewaloryzacja założenia parkowego. Budynki gospodarcze, integralnie związane z założeniem dworsko-parkowym, również powinny być odbudowane, a <u>szczególnie</u> stodoła - obiekt o wartościach architektonicznych.	



21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

1. Berghaus H., Landbuch des Herzogthums Stettin von Kammin und Hinterpommern, cz. VII, Kreis Regenwalde. Angermunde 1874 r., s. 745-747
2. Bruggemann L.W., Ausführliche Beschreibung des gegenwertigen zustandes des Königl. Preussischen Herzogthums..., cz. I, t. II, Szczecin 1784
3. Heimatkalender Für den Kreis Regenwalde, R. 17, Wangerin 1939, s. 91
4. Pommersches Guter-Adressbuch, Szczecin 1892 r. s. 58-59
5. Borkowska U., Kąkolewice-dwór, dokumentacja hist.-archit., Sz-n 1975, mpis w PSOZ-Sz-n

22. Bibliografia

6. Engel G., Ekspertyza ogólna dendrologiczno-techniczna parku w Kąkolewicach, Sz-n 1977, mpis w PSOZ 0/Sz-n

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst..... Marek Kulesza, czerwiec 1994 r.  
imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki ..... j.w.  
imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr..... j.w.  
imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów PSOZ 0/Sz-n

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

PSOZ Oddz. w Szczecinie

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

Wkładki nr 1 - 2



Miejscowość: KĄKOLEWICE

Obiekt: zespół folwarczny

Zawartość wkładki: c.d.pktu  
12, c.d.pktu 13, orientacjac.d.pktu 12 (historia):

wojen napoleońskich wieś uległa zniszczeniu a spadkobiercy Ernesta Augusta ustanawiają główną siedzibę w sąsiednim Lesięcinie. Stację na linii kolejowej założonej w latach 60-tych XIX w. ustalono w Lesięcinie, mimo iż linia przebiegała bliżej Kąkolewic. Emerytowany rotmistrz Richard von Bork (1847-1919), właściciel Kąkolewic i Lesięcina od 1877 r., buduje w Lesięcinie nowy, eklektyczny pałac. Ok. 1870 r. do majątku w Kąkolewicach należało 1846,75 mórg ziemi, w tym pola orne zajmowały 1278 m., ogrody - 19,8 m., łąki - 150 m., pastwiska - 183 m., lasy - 119,7 m.. Hodowano głównie owce (1126 szt.) oraz bydło (44 szt.), trzymano w folwarku 14 koni. W dworskiej części wsi mieszkało 25 rodzin (144 osób). Tymczasem ludność wsi chłopskiej składała się z 6 rodzin - 49 osób a areał ziem chłopskich wynosił 670,9 mórg. Wg wykazów z 1892 r. areał ziem folwarcznych wynosił 379 hektarów, w tym pola orne - 271 ha, łąki - 33 ha, pastwiska - 45 ha, lasy - 30 ha. Inwentarz składał się z 14 koni, 50 szt. bydła, 1100 szt. owiec i 12 szt. trzody chlewnej. Podczas gdy pod koniec XIX w. dokonywały się istotne przemiany w gospodarstwie folwarcznej (m.in.likwiduje się hodowlę owiec na rzecz bydła na skalę przemysłową) w folwarku w Kąkolewicach nie zauważa się tych przemian. Zarówno areał, jak i liczba ludności folwarcznej utrzymuje się na tym samym poziomie do czasów II wojny światowej. Ostatnią właścicielką Kąkolewic (i Lesięcina) była żona Richarda v.Bork - Elżbieta (1859-1940), która po Jego śmierci w 1919 r. przejęła rządy w obu majątkach. Urzędowała w Lesięcinie. Dwór w Kąkolewicach już wówczas był zaniedbany, opuszczony. Po 1945 r. na terenach majątku założono państwowe gospodarstwo rolne - do 1994 r. w składzie Kombinatu PGR Węgorzyno, jako folwark Zakładu Rolnego w Lesięcinie. Obecnie dwór i zabudowania gospodarcze folwarku są przejęte przez Agencję Własności Rolnej Skarbu Państwa i przewidziane do wydzierżawienia.

c.d.pktu 13 (opis):

Zabudowania kolonii mieszkalnej, usytuowane na skraju skarpy, w odległości ok.60 m od torów kolejowych, składały się z trzech budynków mieszkalnych i komórek na ich zapleczu. Obecnie jeden z nich został znacznie przebudowany. Komunikacja: główną osią komunikacyjną zespołu jest droga z Kąkolewic do Lesięcina. Główny

Wkładkę założył: Marek Kulesza, czerwiec 1994 r.

(c.d.na odwrocie)

Miejsce przechowywania negatywów: PSOZ 0/Sz-n

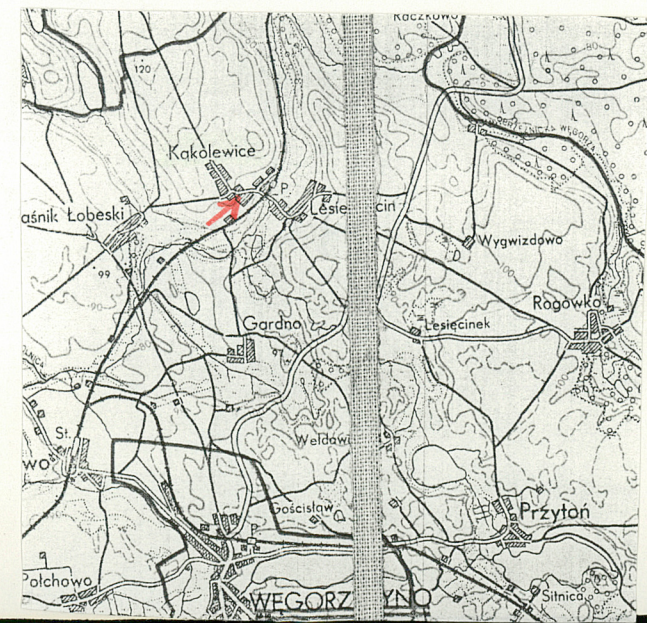
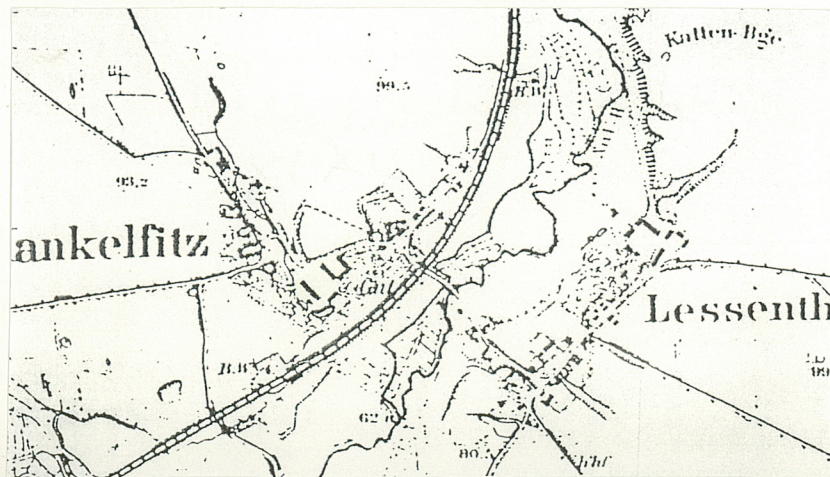


c.d.pktu 13:

wjazd na dziedziniec folwarczny prowadzi z drogi wiejskiej, na osi fasady dworu. Z dworu, przez dziedziniec, wybrukowaną drogą prowadzi, niezależna od układu komunikacyjnego wsi, "dworska" droga do kościoła i na cmentarz przykościelny, na którym znajduje się m.in. kaplica grobowa rodziny von Bork. Nawierzchnie dróg i podłoga podwórza gospodarczego utwardzono brukiem (kamień polny).

Wykaz zachowanych budynków zespołu:

1. Dwór - datowany na przełom XVIII/XIX w., w stylu klasycystycznym, dwukondygnacyjny, dach czterospadowy łamany, ściany mur. z cegły, fundam. z kam.. Obecnie w ruinie (por.foto.).
2. Stodoła z częścią inwentarską - 3 ćw.XIX w., ściany mur. z kamienia (widoczna znaczna staranność w obróbce i układzie), otwory obramione cegłą. Stodoła dwuprzjazdowa, trzysiękowa. Wjazdy podkreślone ryzalitami z trójkątnym zwieńczeniem. Zwraca uwagę opracowanie elewacji: w/w ryzality oraz wywietrzniki ujęte obramieniem na kształt wysokich, gotyckich okien. Obiekt w ruinie, po pożarze.
3. Obora - k.3 ćw. lub pocz.4 ćw.XIX w., ściany przyziemia mur. z cegły ale też występują fragm.ścian ryglowych i kamiennych, ściany poddasza mur. jednolicie z cegły, stropy drewn., więźba drewn.kleszczowa na przyścienniej konstrukcji słupowej. Detal: gryms kordonowy, kostkowy, opaski nadokienne. Na elewacjach widoczne liczne przeróbki (przenoszenie, zmiany wielkości otworów okiennych i wrót).
4. Budynek mieszkalny, czworak - 4 ćw.XIX w.. Parterowy, podwyższony o ściankę kolankową, przykryty niskim dachem dwuspadowym, krytym papą, mur. z cegły, elewacje nieotynkowane, stropy i więźba drewn.(kleszczowa)
5. Budynek mieszkalny, czworak - 4 ćw.XIX w., konstrukcja j.w.





Miejscowość: Kąkolewice

Obiekt: zespół folwarczny

Zawartość wkładki: zdjęcia



1



2



3

1. widok na podwórze od strony  
płn-zach. tj. od strony wjazdu, w głębi  
fasada dworu
2. obora (3) - elewacje  
płn-zach. szczytowa i płd-zach.  
podwórkowa
3. obora (3) - elewacja tylna płn-wsch.
4. obora (3) - elewacja szczytowa płd-wsch.



4





1



2



3

1. stodoła (2) - elewacja póln-wsch.podwórkowa
2. stodoła (2) - elewacje szczytowa póln-zach.  
i fragm.póln-wsch.
3. budynek mieszkalny (4) - elewacje póln-zach.  
szczytowa i póln-wsch.frontowa